

150205 Reactie op OCW internetconsultatie rekenen. Wijzigingsbesluit

Van: Jos van Odijk, MBO Amersfoort, voorzitter examencommissie MBO Amersfoort en hoofd examenorganisatie

Deze reactie richt zich vooral op het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en bestaat uit 4 delen:

1. Blz. 1: 'Vooraf' over 2 omissies in WEB en Wijzigingsbesluit over L&B en BPV
2. Blz. 1: Achtergrondinformatie uit een Adviesrapport examineren Taal en rekenen mbo.
3. Blz. 5: de concrete antwoorden op de 3 internetvragen
4. Blz. 6 Aanbevelingen en afspraken naar aanleiding van een flitsbijeenkomst rekenen met OCW en CvTE van het Steunpunt Taal en rekenen mbo van 6 februari 2015.

1. Vooraf

Alvorens in te gaan op de beantwoording van de 3 internetvragen vraag ik allereerst uw aandacht voor een 2-tal omissies in de WEB en het wijzigingsbesluit met betrekking tot **Loopbaan en Burgerschap én BPV**. Hiervan heb ik in 2014 melding gedaan in een leg-uitbijeenkomst met OCW (Siep Jurna) en Inspectie (Wim Kooijman):

1. **Loopbaan en Burgerschap is sinds cohort 2011 géén exameneis, maar een diploma-eis(kwalificatie-eis)!**
Dus moet er bijvoorbeeld staan, zoals eerder in het diplomamodel is geformuleerd:
De student heeft voldaan aan de inspanningsverplichting voor Loopbaan en Burgerschap
2. **BPV is ook een diploma-eis!** Dit komt nergens terug in het wijzigingsbesluit. Voorstel om op te nemen in het diplomamodel:
De student heeft de BPV met goed gevolg afgesloten.

2. Adviesrapport 'Toekomst examinering talen en rekenen/wiskunde in het mbo' van Procesmanagement MBO 2010 van januari 2008

Dit advies is voor mij relevant geweest bij het beantwoorden van de 3 vragen omdat delen daarvan wel lijken te zijn opgepakt bij de opzet van centrale examineren taal en rekenen, maar o essentiële onderdelen is geen aandacht gevestigd op de problematiek van uitstroom naar arbeidsmarkt, doorstroom naar HBO en zak-slaagregelingen.

Bij nauwkeuriger bestudering van het adviesrapport was het niet tot de huidige bijzonder complexe situatie gekomen! Waarbij m.i. overigens de politiek zelf als grootste veroorzaker debet is. Vandaar dat ik u alsnog graag wijs op het volledige rapport.

In januari 2008 heeft een wijze groep inhoudelijke experts taal en rekenen dit advies opgesteld voor OCW en de MBO Raad m.b.t. examineren taal en rekenen. Ikzelf ben bij de begeleiding en coördinatie van dat traject nauw betrokken geweest. Dit vanwege mijn inhoudelijke portefeuille als specialist examineren bij MBO 2010.

De opdracht tot het adviesrapport luidde:

Uitgaande van het feit dat er een wens/eis is tot meer standaardisatie in de mboexamens: formuleer een advies met betrekking tot de examinering van de talen (Nederlands en de mvt's) en rekenen/wiskunde waarbij een vorm van standaardisering wordt toegepast.

Het advies is in zijn totaliteit nog steeds actueel en bijzonder lezenswaardig. Voor de situatie met betrekking tot rekenen wijs ik echter graag op enkele kenmerkende bladzijden uit dat rapport:

Blz. 2

Om te kunnen vaststellen of het niveau van taal en rekenen/wiskunde voldoende is, moeten we ten eerste kunnen beschikken over een objectieve, gestandaardiseerde meetlat op basis waarvan we kunnen vaststellen hoe het met de beheersing van taal en rekenen/wiskunde is gesteld. En ten tweede moeten we met elkaar een duidelijk beeld hebben van wat exact nodig is om tevreden te kunnen zijn. Kortom: Welke norm hanteren we? Wanneer is er sprake van voldoende beheersing?

Blz. 7 Verplicht rekenen/wiskunde in LLB?

Ook voor rekenen/wiskunde wordt gedacht aan het verankeren van een minimaal niveau dat voor iedere mbo-gediplomeerde zou moeten gelden. In het Raamwerk Rekenen- Wiskunde wordt voor elk mbo-niveau een advies gegeven over de kennis en vaardigheden waarover een deelnemer minstens moet kunnen beschikken in het kader van Burgerschap. Nadrukkelijk moet worden gesteld dat dit niet de doorstroom betreft omdat die voor rekenen/wiskunde per kwalificatie kan

verschillen.

Op dit moment is er nog geen beslissing genomen over de minimale niveaus voor rekenen/wiskunde in het kader van Burgerschap. We gaan er echter in dit advies van uit dat de aanbevelingen uit het Raamwerk Rekenen-Wiskunde worden overgenomen en dat er verplichte minimale niveaus worden voorgeschreven.

Blz.9

Eenduidige beslissingen over zakken en slagen zijn alleen mogelijk als het helder is wanneer een examenresultaat voldoende is en wanneer niet.

Dat vraagt in de eerste plaats om een prestatiestandaard. Het hanteren van eenduidige beschrijvingskaders als het Raamwerk MVT, het Raamwerk Nederlands en het Raamwerk Rekenen/wiskunde, is daarbij een goede ontwikkeling. Maar dit zijn slechts beschrijvingskaders. De omschrijving van wat een kandidaat moet kennen en kunnen moet vervolgens 'vertaald' worden naar een kritische score op een of andere schaal waarop de examenprestatie kwantitatief wordt uitgedrukt.

Voor rekenen-wiskunde zal nog eerst ervaring opgedaan moeten worden met de prestatiestandaarden uit het Raamwerk Rekenen/Wiskunde dat pas op 13 december 2007 is uitgekomen.

Blz. 10

Uitgangspunten

De volgende vijf uitgangspunten nemen we als basis voor ons advies:

1. We beogen een verhoging van de kwaliteit van examinering voor taal en rekenen/wiskunde.
2. We gaan uit van het Common European Framework of Reference (en de afgeleide documenten Raamwerk MVT en Raamwerk Nederlands) als basis voor het advies over examinering van taal.
3. We gaan uit van het Raamwerk Rekenen/wiskunde voor het mbo (versie 0.9) als basis voor het advies over examinering rekenen/wiskunde.
4. We realiseren ons dat diplomering in het beroepsonderwijs gericht is op een drievoudige kwalificering: voor het beroep, voor de doorstroom en voor de maatschappij. We gaan uit van de eisen voor talen en rekenen/wiskunde in de kwalificatiedossiers én in het document Leren, Loopbaan en Burgerschap (we gaan er van uit dat er een eis komt voor één mvt en voor rekenen/wiskunde in het document LL&B)
5. We onderschrijven het belang dat, gegeven de doelgroep en het beroepsgerichte karakter van opleidingen, examinering in het MBO zoveel mogelijk gekoppeld moet zijn aan functionele contexten.

Blz. 14

De volgende, meer concrete, vragen zijn belangrijk om tot een keus te kunnen komen:

- Wat moeten we meten? Welke beslissing(en) moeten we nemen?
- Hoe belangrijk is de beslissing die we nemen over de kandidaten?
- Hoe groot is de kans op fraude? Hoe aantrekkelijk is frauderen?
- In hoeverre zijn de met het examen te nemen beslissingen plaatselijk of regionaal gebonden?
- Kun je met een gestandaardiseerd examen de beslissing nemen die je met het examen wilt nemen?
- In hoeverre zijn (vak)deskundige beoordelaars nodig voor de beoordeling?
- In hoeverre is de expertise aanwezig voor decentrale of centrale examenontwikkeling en uitvoering?
- In hoeverre is het examen decentraal af te nemen? Welke faciliteiten zijn daarvoor nodig? Welke zijn daarvoor beschikbaar?
- Welke financiële middelen zijn gemoeid met de keuze voor een examenmodel?
- Hoe verhouden de kosten zich tot de te nemen beslissingen?

Blz. 15

Bij een opvatting over rekenen/wiskunde als een brede competentie lijkt het voor rekenen/wiskunde mogelijk om de beoordeling van de kennis en vaardigheden binnen de beroepscontext te laten plaatsvinden mits er voldoende duidelijkheid wordt gegeven in de vorm van standaarden voor toetsing en beoordeling. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij de verdere uitwerking van het raamwerk.

Daarnaast vereist examinering gericht op doorstroom naar een hoger niveau van opleiden (waarbij eerder is gesteld dat een verhoging van onderwijsniveau automatisch een hoger

abstractieniveau met zich meebrengt) een hoger beheersingsniveau binnen het raamwerk met zich meebrengt. Voor de doorstroom van mbo (niveau 4) naar hbo7 geldt daarbij ook dat het onderwijs van het mbo wordt gekarakteriseerd als inductief, terwijl het hbo wordt gekenmerkt door het deductieve karakter van de opleiding.

Blz. 23

Samenvattend adviseren we voor Rekenen/wiskunde het volgende:

- Ontwikkel een gestandaardiseerd examen voor de eisen voor Rekenen/wiskunde binnen de Burgerschapscompetenties. Een dergelijk examen moet flexibel en decentraal kunnen worden afgenomen.
- Doorstroomcompetenties voor Rekenen/wiskunde moeten per sector worden vastgesteld. Vervolgens kunnen ook hiervoor gestandaardiseerde examens worden ontwikkeld. De examens moeten flexibel en decentraal kunnen worden afgenomen.
- De eisen voor Rekenen/Wiskunde binnen de beroepskwalificatie worden decentraal geëxamineerd (op school), zoveel mogelijk geïntegreerd met het beroepsmatig handelen. Hiervoor worden centraal standaarden en beoordelingscriteria ontwikkeld, waarmee controle op de kwaliteit kan worden uitgevoerd.

Blz 25

Er zijn echter situaties denkbaar waarbij het, na voldoende inspanning en na het afleggen van het examen en de geoorloofde herexamens, een deelnemer niet lukt om de vereiste niveaus voor (alle) onderdelen van de talen en rekenen/wiskunde te behalen. In die gevallen moet er een mogelijkheid worden geschapen om, indien de deelnemer wél voldoende is beoordeeld voor de beroepsgerichte competenties, een certificaat af te geven om doorstroom naar de arbeidsmarkt mogelijk te maken. Op dit certificaat kunnen dan de behaalde niveaus voor de onderdelen van taal en rekenen/wiskunde worden vermeld. In dat geval kan een dergelijke deelnemer geen recht op doorstroom hebben.

In dit rapport spreken we ons niet uit over de compensatiemogelijkheden binnen taalvaardigheid en rekenen/wiskunde. Ook spreken we ons niet uit over het al dan niet hanteren van een absolute ondergrens en al zeker niet het aangeven van het niveau daarvan. We volstaan hier met erop te wijzen dat het hier gaat om een zeer gevoelige materie die nader onderzocht moet worden om hier een goed besluit over te kunnen nemen.

Blz. 34

5.4 Stel minimale niveaus voor Rekenen/Wiskunde voor alle deelnemers in het kader van Burgerschap verplicht

Dit is ook een van de aanbevelingen uit het Raamwerk Rekenen-Wiskunde.

Dit zijn dus géén niveaus voor de doorstroom.

5.5 Bepaal minimale niveaus voor Rekenen/Wiskunde per doorstroomvariant

Omdat de doorstroomeisen voor Rekenen/Wiskunde zo divers zijn moet dit per doorstroomvariant worden uitgewerkt. Hiervoor is het nodig om binnen de beroepspraktijk én de vervolgopleidingen onderzoek te doen naar de aard van rekenen/wiskunde taken.

5.6 Bepaal de vereiste niveaus voor Rekenen/Wiskunde per kwalificatieprofiel

Voor rekenen/wiskunde moet onderzoek worden gedaan naar het karakter van "workrelated mathematics" en hoe dat zich laat vertalen naar onderwijs. Per kwalificatieprofiel moet een rekenen/wiskunde profiel worden opgesteld (zie ook Bijlage 3).

Blz. 38

In het recent verschenen Raamwerk rekenen/wiskunde mbo21 wordt daarover het volgende opgemerkt:

Bij de doorstroom vanuit het mbo (niveau 4) naar het hbo in een aanverwante opleiding (bijvoorbeeld van mbo-werktuigbouw naar hbo-werktuigbouw) doet zich het probleem voor dat rekenen/wiskunde die nodig is om het (mbo-)beroep uit te oefenen niet altijd spoort met rekenen/wiskunde die nodig is voor de instroom in de hbo-opleiding. Om deze reden was het in het mbo een goede praktijk om voor doorstromers naar het hbo extra rekenen/wiskunde aan te bieden, naast het op het mbo-diploma gerichte aanbod in rekenen/wiskunde. Tot 2002 gebeurde dit middels de verplichte doorstroomprogramma's wiskunde en natuurkunde voor de sector techniek, die werden afgerond met een landelijke eindtoets. Deze verplichting kwam te vervallen met het politieke besluit om elke mbo-deelnemer doorstroomrecht te verlenen naar het hele hbo, ook voor niet-verwante

opleidingen. Voor de doorlopende leerlijn maakt het niet uit waar die extra wiskunde gegeven wordt, in het mbo of in het hbo, als er maar rekening mee wordt gehouden dat er voor een aantal hbo-opleidingen meer wiskunde nodig is dan voor de beroepskwalificatie op mbo niveau 4 vereist is. Per opleiding of per cluster opleidingen zouden hierover afspraken gemaakt moeten worden. Het raamwerk rekenen/wiskunde kan daarbij een bruikbaar instrument zijn. De discrepanties in het beheersingsniveau kunnen ermee zichtbaar en bespreekbaar gemaakt worden.

Blz. 39 en 40:

Voor rekenen/wiskunde zijn tot nu toe geen diepgravende studies uitgevoerd om de (on)gecijferdheid in de beroepskolom echt in kaart te brengen. Een van de redenen daarvoor is dat de politiek tot voor kort (begin 2006) daar geen interesse voor toonde. De publieke discussie rond de vermeende tekorten op dit gebied voor beginnende Pabo-studenten (begin 2006) heeft echter veel in gang gezet.

Gerichte onderzoeken in Nederland naar mogelijke oorzaken zijn echter nog niet uitgevoerd. De kreet "ze kunnen niet meer rekenen" is te algemeen, en daarmee nietszeggend, om alleen daarop de alarmbel te luiden. Verder onderzoek is zeker nodig waarbij deze algemene kreet meer wordt gespecificeerd in de richting van beroepsspecifieke- en burgerschapsvaardigheden. De enige echte onderzoeksgegevens van dit moment komen uit internationale onderzoeken zoals PISA en TIMSS. Daarbij blijkt Nederland het goed te doen, zowel op het gebied rekenen/wiskunde, als ook bij science en taal. Voor rekenen/wiskunde behoort Nederland tot de absolute top: bij PISA 2003 bezette Nederland de vierde plaats (na Hong Kong, Finland en Zuid-Korea op een totaal van 40), evenals in 2006 de vijfde plaats (na Taipei, Finland, Hong Kong en Zuid-Korea op een totaal van 57 landen) in een landen-totaal van rond de 40. De politiek roept dan ook onmiddellijk dat er dus geen probleem is. Tegelijkertijd zijn er op nationaal niveau allerlei gremia (waaronder diezelfde politiek) die roepen dat het slecht gesteld is met het niveau van rekenen/wiskunde. Eén van de mogelijke oorzaken daarvan kan worden gezocht in de manier waarop de resultaten van internationaal onderzoek worden gerelateerd (of juist niet) aan nationale standaarden. De PISA-scores zijn gerelateerd aan de mediaan-score van alle deelnemende landen. Daarmee wordt een relatieve score (de mediaan wordt gesteld op de score 500) geïntroduceerd. Nederland scoort dan "ruim" boven deze mediaan-score (531). **De nationale standaard lijkt echter te zijn gebaseerd op het idee dat Nederland een kenniseconomie moet zijn, waarbij volgens de Lissabon-akkoorden 50% van de populatie tenminste het hbo-niveau dient te bereiken. Een land als Brazilië heeft deze doelstelling niet. Daarmee wordt de lat voor het Nederlandse onderwijs op het gebied van rekenen/wiskunde veel hoger gelegd dan in veel andere landen.**

Naar aanleiding van de resultaten van PISA-2003 is door het Freudenthal Instituut en het Cito een analyse uitgevoerd waarbij deze nationale criteria zijn gelegd naast de prestaties van BB- en KB-leerlingen van het VMBO. Daarbij blijkt onder andere dat deze categorie leerlingen wel goed is op het onderste niveau (Reproductie), maar slecht scoort op de hogere niveau's (Connections en Reflection) die in het kader van de nationale doelstellingen voor het onderwijs belangrijker zijn. Kennelijk is de procedurele (op algoritmen gebaseerde) kennis wel toereikend bij deze categorie leerlingen, maar het *functioneel hanteren* van deze kennis in contextueel diverse toepassingsgebieden blijft daar ver bij achter. En deze vaardigheden vormen kennelijk binnen welke beroepscontext dan ook de belangrijkste criteria om te constateren dat de vaardigheden onder de maat zijn. Het lijkt er op dat kennis op zichzelf niet een garantie biedt voor de hogere vaardigheid van het functioneel hanteren daarvan binnen een (nieuwe) context. Daarom luiden een paar van de voorzichtig geformuleerde conclusies van het Nederlandse PISA-onderzoek:

Er dient meer uitdagend en authentiek probleem georiënteerd wiskundeonderwijs te komen op het vmbo. Dit omdat het niet verantwoord is binnen de Nederlandse context dat zoveel vmbo-leerlingen het geletterdheidsniveau 4 niet halen. Daarbij dient met name ook het taalaspect van deze wiskunde aan de orde te komen: het lezen en interpreteren van een tekst en visuele informatie en het verwoorden en in beeld brengen van de oplossing.

Er dient nader onderzoek te komen naar het feit dat het niveau van het Nederlandse wiskundeonderwijs lijkt te dalen als we de gangbare internationale onderzoeken PISA en TIMSS als maatlat hanteren. Daarbij lijkt het verstandig het niet te laten bij een verwijzing naar de teloorgang van de staartdeling.

En:

Dit vereist deels een ander type opdrachten dan die in de meeste schoolboeken staan. In de Nederlandse wiskundeboeken komen veel opdrachten voor die bestaan uit deelvragen waarop een kort antwoord voldoet. Er komt zelden een echte complexe probleemstelling voor en er worden weinig redeneringen gevraagd. Er wordt niet echt

gewerkt aan de wiskundige geletterdheid zoals die door PISA is gedefinieerd, en zoals die voor het halen van het PISA-niveau 4 gewenst is.
Uit het feit dat de Nederlandse leerlingen in het algemeen, en vmbo-leerlingen in het bijzonder, slecht scoren op de vragen uit het cluster Reflectie en op het gehele domein probleemoplossen, concluderen we dat er behoefte is aan authentieke probleemstellingen waarin dit type hogere orde vaardigheden toegepast moet worden.
Er liggen kansen voor betekenisvolle opdrachten in de directe schoolomgeving van de leerlingen door bijvoorbeeld aan te sluiten bij de sectorspecifieke beroepsgerichte vakken en daarin de wiskunde te gebruiken om een probleem op te lossen.

3. Antwoorden op de internetvragen

Vraag 1 van 3

Wat vindt u van de wijze waarop de rekentoets ER is opgenomen in het conceptbesluit?

Antwoord:

Allereerst wil ik vooral ingaan op waar het nu eigenlijk vooral om te doen is! Wat is de bedoeling van rekenen/wiskunde?

Er is een poging gedaan om de door de politiek gedachte maakbaarheid om 50% van de Nederlandse populatie op HBO-niveau te krijgen (zie het hierboven geel gearceerde citaat op blz. 4) te nuanceren door een arbeidsmarktuitstroomtoets, een doorstroomtoets én een ER-toets in het leven te roepen. Daar ben ik een groot voorstander van en deze poging past bij het al in januari 2008 gegeven en hierboven beschreven advies.

Echter juist bij rekenen/wiskunde is een zorgvuldig onderzoek naar wat nu werkelijk in de samenleving vereist wordt als burger, als beroepsbeoefenaar en als HBO-er/WO-er in de verschillende sectoren een must! Dus een gedegen onderzoek naar de 'Bedoeling' van kennis en vaardigheid voor rekenen en wiskunde!!!

Een aparte ER-toets is een goede poging om ervoor te zorgen dat studenten die veel moeite met rekenen hebben in ieder geval een diploma kunnen ontvangen. De vraag is nog wel hoe die toets gemaakt wordt en wat alsnog de zak-slaagregeling wordt! Ook al omdat er uitgegaan wordt van één wijze van examineren! Is die wijze wel de juiste voor alle studenten?

En wat is precies het verschil tussen een ER-toets en een 2A toets?

Waar ik een groot probleem mee heb, is dat tijdens het spel alweer de spelregels gewijzigd worden. Terwijl die spelregels ook nog niet eens bij de beleidsmakers duidelijk zijn. Het is te complex. En de scholen moeten dat uitvoeren en ook nog communiceren. Daarnaast worden scholen erop afgerekend als ze onbedoeld of onbewust fouten maken. Fouten maken kan echter niet uitblijven. De situatie is te complex.

Vraag 2 van 3

Wat vindt u van de wijze waarop de gewijzigde uitslagregels zijn opgenomen in het conceptbesluit?

Antwoord: Als transparantie nagestreefd wordt met de invoering van vaardigheidsscores, is dat m.i. een miskleun! De gedachte dat het daardoor voor het HBO duidelijker wordt is m.i. misplaatst.

Als er al een transitieperiode moet komen (dat begrijp ik volledig), houdt dan gewoon vast aan de cijfers zoals iedereen die kent. Geef gewoon aan dat een student in zo'n transitieperiode eerst kan slagen met een 4,5; dan met een 5 en daarna met een 5,5. Communiceer dat met de gehele bevolking. Durf als OCW én politiek eerlijk en transparant te zijn. De politiek is mede- zo niet de grootste veroorzaker van de huidige situatie!

Daarnaast is het m.i. ondoenlijk om onze administratieve systemen tijdig op orde te hebben om deze wijze van vastleggen van gegevens te kunnen registreren, laat staan ervoor te zorgen dat het ook nog te monitoren is dat nagegaan kan worden of studenten terecht zakken of slagen. Wat gebeurt er bijv. als een student om legitieme redenen studievertraging krijgt?

Voor hoeveel studenten van het mbo die naar het HBO gaan is deze keuze een oplossing? Kan het HBO niet uit de voeten met een 4,5 en wel met een aparte vaardigheidsscore?

Wel doel wordt met deze complexe oplossing gediend? Een politiek doel, een onderwijskundig doel, een pedagogisch doel?

Voorstel is om met cijfers te blijven werken, om dit zo helder mogelijk te communiceren en met zo weinig mogelijk administratieve beheerslast! De kosten blijven dan in ieder geval ook nog in de hand en fouten maken wordt zoveel als mogelijk voorkomen.

Vraag 3 van 3

Wat vindt u van de wijze waarop de extra herkansingsmogelijkheid is opgenomen in het conceptbesluit?

Antwoord: In een eerder concept werd gesproken over meer kansen om examens te maken. De term 'kansen' is onhandig. Het is beter om de term 'examenmogelijkheden' te gebruiken. Het MBO heeft gelukkig 'al' 4 periodes per jaar. Dat zijn dus 4 examenmogelijkheden. Wat ik nu begrijp is dat studenten dus meer kansen moeten krijgen dan wat nu vanuit het CvTE bepaald is: Één examen en één herkansing. De examencommissie kan evt. extra kansen gunnen.

Kijkend naar niveau 1 en niveau 2, naar BOL en BBL en naar de verschillende sectoren, is het de vraag of het zinvol is om meer keren te mogen examineren. Er moet volgens mij ook les gegeven worden. Ik zou het onderwijskundig overlaten aan de school om naast de 2 kansen nog een extra kans te geven aan hen voor wie dat wenselijk is. BBL komt één dag per week naar school. Niveau 1 en 2 doen er 1 of 2 jaar over. Er ligt al een verplichting om pas vanaf de 2e helft van de opleiding te examineren. Wat een druk wordt er op de studenten zelf, maar ook op de scholen gelegd om het te kunnen organiseren!.

En gaat het niet over een beroepsopleiding?????

4. Aanbevelingen en afspraken n.a.v. flitsbijeenkomst van 6 februari 2015

Op 6 februari zijn vele vragen gesteld aan OCW over de brief van 17 december en de regeling.

Op bijna alle vragen moest Jerome Smits van OCW het antwoord schuldig blijven:

- Daar zijn we nog mee bezig;
- Daar zijn nog over in overleg met .... Inspectie, CvTE.... Etc
- Dat hebben we nog niet duidelijk.....
- Etc.

In zo'n volstrekt onduidelijke situatie wordt aan de scholen gevraagd om het e.e.a. te communiceren aan de eigen docenten, de studenten, de ouders en het beroepenveld. Enkele afspraken:

- Ik heb in die bijeenkomst geëist dat OCW i.s.m. het Steunpunt in heldere studententaal voor elk niveau een informatieblad maakt, zodat alle scholen dezelfde informatie verstrekken! Die handschoen is door Jerome opgepakt. Daar zal ik OCW en het Steunpunt ook aan houden.
- Ik heb ook gevraagd naar een helder overzicht van vrijstellingssituaties. Na een door het steunpunt gegeven antwoord dat er een servicedocument vrijstellingen is, heb ik aangegeven dat dit nog steeds een ondoorzichtig en moeilijk te begrijpen document is. Rianne Reichardt heeft aan het eind van de bijeenkomst gezegd dat het Steunpunt een dergelijk overzicht gaat produceren. Ook dat geeft richting aan scholen en helpt scholen bij de informatie die het aan alle in- en externe betrokkenen moet geven.
- De tijd dringt. MBO-instellingen zijn met veel zaken tegelijk bezig. Passend onderwijs, reken- en taalproblematiek, invoering herziening kwalificatiestructuur, kwaliteitsafspraken etc. In hoeverre komt OCW de scholen tegemoet?

Jos van Odijk